

KERSTBOEK
DE VONK

1956

Kerstboek

de Vonk

1956

Samengesteld door
R. OOSTRA EN C. COVENS

Met tekeningen van
LIES VEENHOVEN

Inhoud

	blz.
De vrolijke herder, door Gabriël Smit	3
Kerstmis 1956, door R. Oostra	4
Reproductie naar Pieter Aertz	5
Het kerstverhaal uit de Bijbel	6
Het kerstverhaal uit de Bijbel, verteld voor de jongsten, door C. Covens	8
Kerstfeest thuis	11
Kerstversiering, door M. C. Blöte-Obbes	12
Kerstfeest met een mantel aan, door D. v. d. Meiden-Coolsma	13
God wil het!, door R. Oostra	22
Kerstwedstrijd	30
Raadsels	30
Bij de kleurplaat	30
Kleurplaat	31

De vrolijke herder

*Ik zing U van den herder Jan
Zo blij als ik maar zingen kan.*

*Hij zat op een heuvel, stil en goed,
met een dikke jas en zijn vilten hoed;
hij had een fluit, wat brood en een kan,
een veldfles vol, en hij heette Jan.
Hij speelde op zijn fluit een vrolijk lied,
zo licht en vrolijk kan ik het niet.*

*Hij lag op den heuvel, op den grond
dicht naast hem waakte zijn grote hond.
Toen hij nog maar even geslapen had,
ontwaakte hij – wat een lied was dat!
Snel stond hij op – Waar kwam het vandaan?
Zijn schapen kwamen rondom hem staan.
Hij krabde verwonderd onder zijn hoed,
want hij zag een ster zo rood als bloed.*

*Een „Gloria in excelsis”¹ klonk
waar het engelenlicht hem tegenblonk.
Hij groette zijn kudde, dier na dier,
en zei: „Blijf stil, want ik ga van hier,
ik ga Jezus aanbidden, ik ga nu vlug,
en morgenochtend ben ik weer terug.
En, hond, pas goed op ieder schaap,
dat 't niet gestoord wordt in zijn slaap.”*

*Snel liep hij naar Bethlehem van den berg;
hij kreeg het warm, maar dat was niet erg,
want hij vond dichtbij het dorp in het dal
Jezus, een Kind in een armen stal.
Hij geloofde bijna zijn ogen niet,
't was mooier nog dan het engelenlied.
Hij zei: „De engelen zongen zo blij,
dus al wat ik heb, ik geef het vrij.*

*Hier, Jezus, hebt U mijn fluit en mijn jas,
mijn broek, mijn fles en mijn herderstas;
nu ga ik terug, – al weet ik niet hoe,
want ik moet weer vlug naar mijn schapen toe.”
Maria zei zacht: „Dag, herder Jan!”
En hij: „Als ik dat begrijpen kan!
Hoe weet U mijn naam? Maar 't is al goed,
dag, Jezuskind, dag, en slaap maar zoet.”*

*Hij danste terug en zong: „Wat een feest!
Ik ben bij Jezus te gast geweest!
Ik haal mijn vrienden allemaal,
wij vieren Christus geboortemaal.”*

*Toen kweelde Jan zijn hoogste lied;
zo hoog en vrolijk kan ik het niet.*

¹ Ere zij God in den hoge.

(Uit: Vrede van Bethlehem, uitg. Het Spectrum).

GABRIËL SMIT

Kerstfeest 1956

HET VORIG JAAR hebben we in ons kerstboek vooral de nadruk gelegd op de gedachte dat 't kindje Jezus op aarde kwam in alle eenvoud en nederigheid, dat er voor Hem zelfs geen plaats was, dat Hij, geboren in een stal, al moest vluchten toen Hij nog pas enkele dagen oud was.

Dit jaar willen we vooral eens denken aan iets in het kerstverhaal dat met dat verachte en nederige zeker ook te maken heeft, al is het op een heel andere wijze. Is het je wel eens opgevallen dat God, om de geboorte van Jezus Christus bekend te maken, zich niet wendt tot de rijken en machtigen der aarde, maar tot de allereenvoudigsten, tot *de arme herders* in de velden van Efrata?

Pas veel later komen de wijzen uit het oosten, maar de arme, eenvoudige herders horen de boodschap rechtstreeks uit de mond der engelen, Zij zijn het ook, die 't eerst de stal binnentreden en zij vinden er „Maria en Jozef en het kindje, dat in de kribbe ligt”, juist zoals de engel gezegd had. Als je nu de plaat hiernaast bekijkt dan zie je daar op een schilderij, voorstellend de „aanbidding der herders” door de schilder Pieter Aertz (1508-1575) die in 't Rijksmuseum te Amsterdam hangt. Vol eerbied buigt de oude herder zich over de kribbe en 't is alsof de os evenveel eerbied betoont als de herder. Misschien wil de schilder hiermee ook zeggen: de hele schepping kijkt eerbiedig naar dit wonder van God. Maar zeker bedoelt hij uit te drukken: Wie je ook bent, hoe arm en eenvoudig je ook bent, ook jij hóórt er bij! Ook voor jou heeft de kribbe in de stal van Bethlehem gestaan! Misschien vind je dat anderen veel belangrijker zijn dan jijzelf, misschien hebben ze beter cijfers op school of zijn ze flinker op 't sportterrein en misschien denk je ook wel eens dat anderen 't in de wereld verder zullen brengen dan jij. Dat ze misschien rijk zullen worden of dat ze een heel gewichtige betrekking zullen krijgen, terwijl jij maar 'n heel eenvoudig mens blijft. Weet dan dat God aan rijkdom en eer geen waarde hecht, dat 't Hem alleen te doen is om een open en eerbiedig hart.

R. OOSTRA

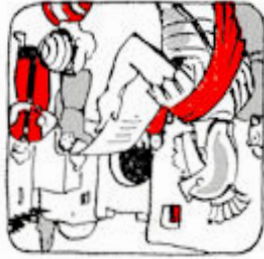

PIETER AERTZ (1508-1575)

Aanbidding der herders

En het geschiedde in die dagen, dat er een bevel uit ging vanwege keizer Augustus, dat het gehele rijk moest worden

ingeschreven.

Deze inschrijving had voor het eerst plaats, toen Quirinius het bewind over Syrië voerde. En zij gingen allen op reis om zich te laten inschrijven, ieder naar zijn eigen stad.

Ook Jozef trok op van Gethica, uit de stad Nazareth, naar Judea, naar de stad van David, die Bethlehém heet, omdat hij uit het huis en het geslacht van David was, om zich te laten inschrijven met Maria, zijn vrouw.

En het geschiedde toen zij daar waren, dat haar zoon geboren werd. Zij wikkelde Hem in doeken en legde Hem in een kribbe, omdat voor hen geen plaats was in de herberg.

Ener waren herders in diezelfde landstreek, die des nachts de wacht hielden over hun kudde. Plotseling stond een engel des Heren bij hen en de heerlijkheid des Heren omstraalde hen.

En de engel zeide tot hen: Vreest niet, want zie, ik verkondig u grote blijdschap, die heel het volk ten deel zal vallen: U is heden de Heiland geboren, namelijk Christus, de Heer, in de stad van David. En dit zij u het teken: Gij zult het Kind vinden, in doeken gewikkeld en liggende in een kribbe. En plotseling was er een grote hemelse legermacht, die God loofde: Ere zij God in den hoge en vrede op aarde voor de mensen van Zijn welbehagen.

Toen de engelen van hen heengevaren waren naar de hemel, zeiden de herders tot elkaar: „Laten wij naar Bethlehem gaan, om te zien wat er geschied is en ons door de Heer is bekend gemaakt.” En zij gingen haastig en vonden Maria en Jozef en het Kind, dat in de kribbe lag. Toen maakten zij bekend wat over dit kind tot hen gesproken was. En allen, die er van hoorden, verbaasden zich. Doch Maria bewaarde al deze woorden en overdacht ze in haar hart.

Het Kerstverhaal uit de Bijbel, voor de jongsten verteld

HET IS NACHT. Vanmiddag gingen er nog vele reizigers langs de weg, die naar Bethlechem voert, maar tegen de avond kwamen er steeds minder, en nu is de weg helemaal stil en verlaten.

Was er dan feest, dat er zoveel mensen op reis gingen?

Nee, er was geen feest. Het was juist helemaal niet prettig. De mensen gingen alleen op reis, omdat de keizer dat wilde.

Wie was dan die keizer? En waaròm wilde hij, dat iedereen op reis ging? De keizer was de baas over een heleboel landen. Met z'n soldaten had hij die landen veroverd. En nu wilde hij wel eens weten, wiè er allemaal in die landen woonden. En omdat er zoveel mensen zo vaak verhuisden, of steeds van de ene plaats van de andere trokken en in tenten woonden, had de keizer een manier bedacht, om ook de naam van die mensen te weten te komen: iedereen moest zijn naam laten opschrijven in die plaats, waar zijn familie oorspronkelijk vandaan kwam.

Bethlechem was al een heel oude stad. En er waren veel mensen in 't land, die nu naar Bethlechem moesten gaan, omdat hun voorouders daar hadden gewoond. Daarom waren de wegen overdag zo vol geweest.

Maar nu was 't dan nacht geworden, en er was geen enkele reiziger meer, die nog naar Bethlechem kwam.

Toch sliep niet iedereen. Op 't veld, terzijde van de weg zag je een vuurtje branden, en omdat vuur zaten enige herders met elkaar te praten.

Hun schapen lagen dicht bijeen, en af en toe ging één van de herders rond, goed luisterend, en kijkend, of alles veilig was. Want, weet je, er waren wolven in dat land, die o, zo graag een schaap of een lammetje wilden verslinden!

„Is alles veilig?” vroeg een van de herders aan de oude man, die juist weer bij het vuur was komen zitten.

„Ja, het is vannacht bijzonder rustig.” „Maar je zult zien, als wij in slaap vallen, dan komen ze wel, de wolven!”

„En toch” – en nu klonk de stem van de oude man heel dromerig – „tòch zijn er profeten geweest, die voorspeld hebben, dat er eens een tijd zal komen, dat er vrede zal zijn tussen mens en dier. Dan zal de slang niet meer bijten, als een klein jongetje hem wil pakken om met hem te spelen, dan zal de moederbeer niet meer met één slag van haar geweldige poot een kalfje doden, om het naar haar hol te slepen, waar dan de hele berenfamilie het kan opeten, neen, dan zal het een tijd zijn, dat

de kleine beertjes met de kalfjes samen zullen spelen, en de moederbeer zal net als de moeder-koe gras eten." „Wanneer zal dat gebeuren?" wil de jongste herder weten, „en waarom zal dan alles zo anders zijn?"

„Dat zal gebeuren, als de messias geboren wordt, die immers de koning zal zijn over alle landen en alle volken!" „En waarom zullen de mensen en dieren elkaar dan geen kwaad meer doen?" „Omdat ze dan zó blij zijn, want die koning zal ons allemaal gelukkig maken!"

Gebeurde het maar eens echt, dacht de jongste herder. Maar zulke dingen staan alleen maar in de boeken, dat zijn natuurlijk alleen maar verhaaltjes, maar ècht gebeurt zo iets toch nooit!...

Het was nu een tijdje heel stil. De herders dachten alle vier na over wat de oude herder zo juist had verteld.

Plotseling – wat wàs dat? Ze keken, of hun vuurtje soms het gras in brand had gestoken, want het werd zo licht – zó licht...

Het gras brandde niet, het licht kwam uit de hemel! – Wat wàs dat toch?

De herders werden bang. Het was nacht, en ze stonden midden in een helder licht! Ze verborgen hun gezicht in hun handen...

Maar toen klonk er een stem: Wees niet bang, herders, want ik kom jullie iets vertellen, waar je heel erg blij van wordt: vannacht is de messias geboren, in Bethleem. Zoek niet naar een koningskind in een prachtige wieg of in kostbare kleren: dit kind, dat de koning van iedereen zal zijn, ligt in een kribbe, en zijn moeder heeft hem in doeken gewikkeld."

"Net als bij ons thuis", fluisterde een van de herders, maar verder zei hij niets, want nu was de lucht om hem heen vervuld van engelenstemmen. „Ere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde voor mensen van Gods welbehagen" zongen zij.

Er kwam een grote vreugde in 't hart van de herders. Ze voelden zich zó gelukkig. – Wat wàs God goed voor hen, dat Hij die engelen naar hen toe had gezonden om hun te vertellen, dat nu de messias was geboren!

Toen het lied uit was, en de herders weer alleen waren op het veld, voelden ze allen een sterk verlangen, naar dat koningskind te gaan zoeken.

Even nog keek de oude herder naar zijn schapen, maar dan wist hij: vannacht zal hun geen kwaad geschieden. Geen wolf zal een lammetje pakken; 't is immers de nacht, waarin de messias geboren is!

"Kom", zei hij, en pakte zijn stok op, „wij gaan naar Bethleem."

Nog vol gedachten over alles wat zij gehoord hadden, volgden de anderen hem, de donkere weg naar Bethleem.

Maar toen zij daar de stal gevonden hadden, waar een kindje, in doeken gewikkeld, in een kribbe lag, net zoals de engel had gezegd, dat 't zijn zou, toen was 't voor hen niet donker meer! Want als zij naar 't kindje keken, voelden zij een blijdschap, zó groot, dat 't leek, alsof er in hun hart een vreugdevuur brandde!

"De messias" fluisterde eindelijk de oudste herder met schorre stem, terwijl hij zijn handen vouwde.

"Hij heet Jezus", zei Maria, de moeder van 't kindje, en ze glimlachte tegen de herders. Die glimlach betekende: „Ik ben óók zo gelukkig, net als jullie". „Een engel heeft ons gezegd, dat dit kind de messias is", vertelde nu de oudste herder. „Ja, en al Gods engelen hebben gezongen van vrede op aarde", viel een ander hem in de rede.

En nu vertelden zij om de beurt verder. Maria luisterde. Helemaal alles begrijpen kòn zij nog niet, maar als zij naar haar kindje keek, wist zij: God houdt van ons allemaal. En dat maakte haar stil van geluk.

De herders toonden hun blijdschap anders. Zij waren niet stil, o nee! Toen zij afscheid hadden genomen, en weer naar hun schapen op 't veld terugkeerden, zongen zij. Het ene lied na het andere. Het leek wel, of al die liederen vanzelf in hun gedachten kwamen, en of zij wel moesten zingen.

En dat wàs ook zo. Want alle blijdschap die zij voelden, wilden zij aan God tonen, om Hem daarmee te danken.

C. COVENS.

Kerstfeest thuis

- 1 Eén kaarsje wordt aangestoken, terwijl het „gewone“ licht nog brandt. Daarna: licht uit, en de andere kaarsen één voor één aansteken, zodat „het licht groeit“. Als alle kaarsen branden
- 2 ZINGEN alleen: Hoe zal ik U ontvangen? (114°) of Nu zijt welle-
come (54).
- 3 Vader of moeder leest voor Luc. 2 : 1-7 (voor kinderen beneden
de 8 jaar dit verhaal vertellen).
- 4 ZINGEN: een lied over de tocht naar Bethlehem of de geboorte
van 't Christuskind, bijv.: Maria die soude naar Bethlehem gaan (47)
of Er is een Kindeke geboren op aard (59).
- 5 VOORLEZEN: Luc. 2 : 8-20 (voor kinderen beneden de 8 jaar dit
vertellen, zie blz. 8).
- 6 ZINGEN: een lied over de herders, bijv.: Eenwen gedelen (78) of
Midden in de winternacht (62).
- 7 TRAKTATIE.
- 8 Als er meerdere kinderen beneden de 8 jaar zijn: hen een deel
van 't kerstverhaal, bijv. het verhaal van de herders laten uitbeelden.
Grotere kinderen kunnen een kerstgedicht voordragen (zie gedicht
in dit en vorige kerstboekje), of op een muziekinstrument kerst-
muziek (bijv. een oud kerstlied) spelen, of: ieder kiest op z'n
beurt een geliefd kerstlied, dat allen samen zingen.
- 9 TRAKTATIE.
- 10 Vader of moeder leest een kerstvertelling voor (zie verhalen in dit
en vorige kerstboekje).
- 11 ZINGEN: Stille nacht (58) of: Wij danken U, o Vader (92).
- 12 GEBED.

* Deze nummering is uit de zondagsschoolbundel: Kinderen van één Vader.

Kerstversiering

Het is altijd een gezellig werkje om zelf voor de kerstboom versieringen te maken. Op de foto zijn een paar voorbeelden te zien die wij allemaal kunnen maken en die bijna niets kosten. Eerst het engeltje.

Neem een stukje gekleurd papier van 26×8 cm en een stukje goudpapier van 26×7 cm en vouw beide stukjes als een harmonica op (eerst het papier doormidden vouwen, dan iedere helft weer doormidden en zo verder tot de ribbels ongeveer 1 cm breed zijn). Schuif nu het goudpapier in het gekleurde papier zodat de bovenkanten gelijk komen en aan de onderkant het gekleurde papier 1 cm onder het goudpapier uitsteekt. Om de bovenkant draaien we een draad over een hoogte van bijna $1\frac{1}{2}$ cm en daaronder trekken we de plooiën mooi uit, want dat is het rokje. Neem nu de kurk van een medicijnflesje en knip een strookje van het gekleurde papier, dat zo hoog moet zijn, dat het het omwikkelde deel boven de rok, plus dat deel van de kurk, dat in het flesje heeft gezeten,

kan bedekken. Het strookje plakken we stevig om de 2 delen en zorgen dat de kurk goed tegen het papier drukt. Met een beetje plakkaatverf kleuren we nu de rest van de kurk (wit met iets gebrande sienna of rood) en als dat droog is een paar stipjes voor ogen en mondje. Van engelenhaar of wat uitgeplozen watten of wol plakken we „haar“ op de kurk. Van een strookje goudpapier van 2 cm hoogte maken we een kroontje. Weer als een harmonica vouwen en dan voor het uitvouwen inknippen als een servetje. Uitvouwen en strak om de kurk plakken. Voor het lijfje nemen we een stukje goudpapier van 6×7 cm. Dat vouwen we doormidden ($6 \times 3\frac{1}{2}$ cm). De 6 cm zijn dus de schouders. Om dit lijfje om de kurk te kunnen leggen knippen we het aan de voorkant in het midden door en op de bovenzijde, aan weerskanten van de middenlijn, ook een klein eindje. De zijkanten van voor- en achterkant worden schuin bijgeknipt en dan nog eens met een uitknipseltje versierd en nu wordt de omslagdoek om de kurk gelijmd met de binnenpunten op het gekleurde onderlijfje geplakt zodat dit er als een vestje uitsteekt. Op de foto is het goed te zien. De vleugels zijn weer van goudpapier en als een harmonica gevouwen, daarna echter bijna helemaal uitgevouwen en in model geknipt. Aan de achterkant van de engel worden de vleugels vastgeplakt. Door de vleugels maken we een koordje om de engel in de kerstboom te hangen. De even gevouwen vleugels staan in het kaarslicht mooier dan wanneer we ze van glad papier geknipt hadden.

De Vogels. Neem een ongelinieerd stukje schrijfpapier of tekenpapier; vouw het dubbel en teken de halve vogel erop. De onderkant is dus de vouwlijn. De lengte is $8\frac{1}{2}$ cm en de hoogte tot de bovenste punt van de vleugel $5\frac{1}{2}$ cm. Knip de vogel uit en alle zwarte lijnen in staart en vleugels in. Vouw de stippellijnen. Neem nu een dikke stopnaald en rol hier stuk voor stuk de ingeknipte stukjes omheen. Bij het begin even vast houden en dan de naald rollen (naar boven rollen). Rol ze niet allemaal even ver op, de zij-kanten kunnen wel wat verder opgerold worden. Neem wat paraffine of wat eindjes kaars en smelt dat in een pannetje. Wanneer er genoeg gesmolten is om het vogeltje in

onder te dopen doen we dat direct. Het kaarsvet mag niet te heet worden. Doop de vogel even onder, haal hem er uit en duw hem in zijn model. Rijg een draad om de vogel aan op te hangen door het papier dicht bij de staart. Om de vogel in evenwicht te laten hangen moeten we nu de staart naar beneden buigen. Waar het draadje ook doorgehaald is, door het buigen van staart of kop kunnen we het evenwicht verkrijgen. In de kerstboom niet op een warm plaatsje hangen want dan smelten ze weer. Ook zonder kaarsvet zijn de vogels te gebruiken maar het vet maakt hen veel mooier.

M. C. BLÖTE-OBES

Kerstfeest met een mantel aan!

(vrij Kerstverhaal voor de jongsten)

Daar waren eens drie kinderen, een meisje en twee jongens, en die vierden voor het eerst kerstfeest met een mantel aan! Dat was vreselijk raar voor hen, en eerst ook helemaal niet zo prettig...

Hoor maar eens!

Zij woonden in een land, heel ver over de grote zee, die Oceaan genoemd wordt. En het land waar ze woonden was warm. Het was er altijd warm (net als in de kassen voor de tropische planten en dieren in de dierentuin. Daar vinden jullie het altijd „om te stikken”, en je bent blij, als je er weer uit bent, hoe mooi de planten ook zijn, en hoe spannend die beesten er ook uitzien). Maar ja, als je altijd in de warmte bent, als je er bent geboren, dan weet je immers niet anders!

De grootste jongen, die Eddy heette, die was in Nederland geboren. Maar daar wist hij niets meer van, want hij was een baby toen hij met zijn Vader en zijn Moeder op reis ging in een schip over die grote, grote zee. Ook van die reis kon hij zich niets meer herinneren. En Klaartje, het

meisje, was in het warme land dat Suriname heet, geboren. En Paultje van drie natuurlijk ook... Zo hadden ze hun hele leven gewoond in het houten huis, waar geen glas in de ramen was, en waar geen kachels in stonden (alleen een gasfornuis in de keuken). En het hele jaar door hadden ze zomerkleren gedragen, zonne-pakjes en altijd bote benen en sandalen. Die sandalen waren niet zo prettig, weet je! Eddy en Klaartje trokken ze altijd uit, en Paultje... Paultje gilde als hij schoenen aan kreeg. Maar 't moest van Mammie. Alleen in huis mochten ze op blote voeten lopen, of op slippers, die ze overal verloren. Die dingen hangen ook zo los aan je voeten!

Natuurlijk wisten de kinderen wel, dat Nederland bestond! Want elke keer kwamen er brieven. Zij mochten mee naar de post om die te halen, en Eddy mocht dan met de sleutel de brievenbus openmaken. Er waren er hele rijen, aan de buitenkant van het postkantoor, allemaal vierkante hokjes met een glazen ruitje erin en met cijfers erop. De bus van Eddy's Vader had als nummer 656, en de bus van een vriendinnetje had 1001. Dat was nóg mooier, dan kon je aan de sprookjes denken van 1001 nacht! De brieven uit Nederland kwamen soms met de boot, die indertijd ook Vader en Moeder en Eddy had meegebracht. Maar meestal kwamen ze met de luchtpost, met het vliegtuig. Pakjes, voor verjaardagen en Sinterklaas en Kerstmis, die kwamen over zee, en die werden ook niet in de brievenbus gestopt, die moest je af gaan halen bij een heel ander kantoor, waar ze vroegen wat erin zat, en waar je soms nog geld moest betalen, als je een cadeautje kreeg van Oma uit Den Haag.

Er kwamen niet alleen brieven, er kwamen ook ansichtkaarten voor de kinderen. Die werden door Oma en de Ooms en de Tantes gestuurd, en daarop kon je zien, hoe 't er in Nederland uitzag. Op die kaarten stonden hoge torens en bloembollenvelden en jongens en meisjes uit Volendam, en trams en treinen! En de drie kinderen bekeken de ansichtkaarten heel aandachtig (al hield Paultje ze soms op de kop) want ze wilden weten, hoe het er in Nederland uitzag! Nú zouden zij immers ook heel gauw naar Oma gaan!

Ze zouden niet reizen met de grote boot, ze vertrokken met de vlieg-machine. Als zij met de boot gingen, dan waren ze juist met Kerstmis en Oud- en Nieuwjaar middenop zee, en als ze vlogen, dan kwamen ze nog nét op tijd om bij Oma kerstfeest te vieren.

Ja, nu begrijpen jullie een beetje, hoe het kwam, dat Eddy van zeven en Klaartje van vijf en Paultje van drie jaar, voor 't eerst kerstfeest vierden met een mantel aan...

O jongens, wat voelde die grond raar onder je voeten, als je pas uit het vliegtuig kwam gestapt. En wat was het koud! Want Mammie had alleen maar wollen vesten gebreid, omdat je winterkleren nu eenmaal beter in een koud land kunt kopen dan in een wárm land. Oma was ze komen

halen. Die droeg Paultje naar de auto. Paultje niesde en proestte tegen de mantel van Oma, want die was helemaal van kriebelig bont gemaakt. In de auto was een kachel, maar de kinderen klappertanden toch nog en Moeder en Vader klappertanden gelukkig ook een beetje, want die hadden ook geen dikke kleren!

„Vriest het?” vroeg Moeder aan Oma.

„Welnee,” zei Oma, „maar er kon wel sneeuw in de lucht zitten. Stel je eens voor, jongens, dat het snééuwde met kerstmis. Dat zou fijn wezen!”

„Ja Oma,” zei Eddy gehoorzaam.

Eindelijk kwamen ze bij Oma's huis. Toen was het pas middag, maar de lamp brandde al in de kamer, en voor de ramen waren fluwelengordijnen, die Oma dicht-trok. In een glimmend zwart ding brandde vuur. Dat was nu een kachel. Maar er was een radio net als thuis.

„Nu moeten jullie eens in de voorkamer gaan kijken!” zei Tante Toos. Die hadden ze dadelijk herkend van de foto's.

„Waar is de voorzaal?” vroeg Klaartje.

Tante lachte. Het was immers geen „zaal”, het was gewoon de zitkamer... Tante nam Klaartje bij de hand en Paultje op haar arm. In de gang was het weer vreselijk koud, en in die voorzaal van Oma ook.

„Hebben jullie air-conditioning?” vroeg Eddy, „bij ons was het bij de tandarts altijd zo koud. Jullie moet hem niet zo hard aanzetten, Pappie zegt dat het niet gezond is!”

Maar toen vergaten zij de kou toch éven, want daar in de hoek, bij het raam, daar stond een kerstboom, een échte, en zo mooi, als ze nog nooit gezien hadden.

„Hadden jullie wel een kerstboom in Paramaribo?” vroeg Tante Toos.

„O ja, een casuarine,” vertelde Eddy. Maar die ruiken niet zo, en de takken zijn veel slapper en de naalden zijn héél lang. Is dit een Hollandse kerstboom, of hebben jullie hem uit Amerika?”

„Nee, dit is een echte Hollandse. Zo groeien ze hier in de bossen,” vertelde Tante.

„Je had ze wel eens, hoor, in Suriname,” zei Eddy, „maar die kwamen dan met een boot uit Nederland of uit Amerika, en die waren vééls te duur. We gingen er wél naar kijken, hè Klaartje, bij Kersten in de winkel. En dan rook 't daar net als hier.”

Ze moesten de boom nog even goed bekijken, en proberen of de klokjes die erin hingen wérkelijk geluid gaven. Toen gingen ze weer naar de kamer met de kachel. Ze gingen eten in dezelfde kamer, Oma had geen aparte eetzaal, en het smaakte wel lekker. Alleen de sinaasappels en de madarijntjes die ze „toe” kregen, en die er zo prachtig oranje uitzagen, waren niet lekker.

„Daar zijn onze kinderen in Suriname teveel mee verwend,” zei Vader.

Een dat begreep Oma ook wel, want zij had wel eens een kist met Surinaamse sinaasappelen gekregen, die een groen-met-gele schil hadden, maar die veel zoeter en lekkerder waren dan de Spaanse sinaasappelen die je meestal in Nederland kunt kopen.

's Avonds werden de kinderen in de kamer uitgetkleed en gewassen, en toen kregen ze allemaal een rose gebreid hemd aan – o nee, Eddy kreeg een wit, maar Klaartje en Paul toch rose. Het kriebelde vreselijk, net als de mantel van Oma, en Paultje trok het gauw weer over zijn hoofd. Maar dat mocht niet, ze moesten in een koude slaapkamer slapen, en anders zouden ze ziek worden.

„Het is veel te láng!” jammerde Klaartje. Maar Oma zei, dat het nét goed was, en Mammie deed ook vreselijk enthousiast en zij gaf Oma zelfs een zoen voor die afschuwelijke kriebel-hemden.

Oma had ze gebreid, weet je, en dat was een reusachtig werk geweest. Voor elk kind waren er drie, „Want,” zei Oma, „dat hoort: één in de

was, één in de kast en één aan je bast!" Dat was een heel ouderwets rijmpje, en daar moesten ze toen allemaal wel om lachen.

Tante Toos had drie flanellen pyama's al op de stoel bij de kachel gehangen. Dan konden de kinderen ze warm aantrekken. Een blauwe met witte streepjes voor Eddy, een rose, met witte lammetjes en blauwe bloemetjes voor Klaartje, en een lichtblauwe met beertjes en poesjes voor Paultje.

Mammie fluisterde tegen de kinderen, dat zij er Oma en Tante óók een zoen voor moesten geven. En dat wilden zij ook wel, want die pyama's waren beeldig om te zien (maar niet prettig om aan te hebben).

„Ja," zei Tante Toos, „dat is allemaal al present voor Kerstfeest, jongens! Oma breide de hemdjes, en ik naaide de pyama's toen jullie nog in Suriname waren. Want we vonden het zó heerlijk, dat jullie kwamen! En nu ligt er voor elk een kruik in bed, dat is lekker warm aan jullie koude pootjes..."

't Was maar goed, dat Tante Toos gewaarschuwd had voor die kruik, en dat Mammie de dekens had opgeslagen om het ding te laten zien. Anders hadden ze stellig gedacht dat er een beest in bed was gekropen, een poes of zo! Ja, Paultje's kleine kruik zat in een zak, die een konijn was. Een wit konijn met lange wit-met-rose oren en rode ogen. Paultje kon het dan ook niet over zijn hart verkrijgen om hem aan het voeteneind te laten liggen, en zodra Mammie, Pappie, Oma en Tante Toos de kamer uit waren (er mocht een klein lichtje blijven branden op de gang, en de deur bleef open, omdat alles nog zo vreemd was!) viste hij het witte konijn op en met zijn wang tegen het warme konijnbolletje, dat wél hard maar toch lief was, sliep hij in.

De volgende dag was het 24 december. De lucht in Nederland was grijs, en in de kamer van Oma was 't 's morgens zó donker, dat het licht op moest. In Suriname speelden de kinderen om half zeven al heerlijk in de tuin, of om zes uur al op de veranda, waar ze een plank hadden voor hun speelgoed, en waar Eddy en Klaartje dádelijk als ze wakker werden naar toe gingen. Daar was een poppenhuis en een pakhuis en een winkel. En de poppetjes, die daarin woonden, werden elke avond door Eddy en Klaartje in een doos gelegd. Dat was hun bed. 's Morgens moesten zij natuurlijk ook opstaan. Heerlijk was het 's morgens op de veranda, dan tjlpten de blauwtjes in de hoge struik in de tuin, en dan zat de papegaai, die Flora heette, te gillen tegen de eerste zonnestrallen. De poppendingen zouden later allemaal in Nederland komen. Mammie had ze in de grote kist gepakt, die met de boot kwam. Maar Elora was in Suriname gebleven, bij Tante Ismene, die een grote tuin had, waar hij heerlijk in klimmen kon en vrij mocht rondfladderen. Hier in Den Haag was alles 's morgens al heel anders.

Hier riep Mammie niet, dat je dádelijk, „opschieten nu!" onder de

douche moest gaan, hier kon je niet op blote voeten in je pyama buiten je bed gaan spelen. Maar je moest zoet onder de dekens blijven wachten tot Mammie en Tante Toos kwamen. Die hielpen met wassen en aankleden. O, het aankleden was érg. Je moest zoveel aan, en alles over elkaar heen. Sokken én schoenen, en die schoenen waren opeens zo nauw geworden, nu de dikke sokken, die Oma ook alweer gebreid had, er nog bij moesten. Je tenen deden er pijn van. De kriebel-hemden bleven aan, er kwam zelfs nog een dun, wit hemdje overheen. Oma zei, dat moest, anders blies de wind door al dat gebreide goed heen. En dan kwam er een broek en een trui. Voor Eddy en Paultje en Klaartje allemaal haast hetzelfde, en dan nog een trainingsbroek.

„We gaan vanmorgen dadelijk kleren kopen,” zei Mammie, „zodra we ontbeten hebben gaan we met de auto de stad in”.

Nóg meer kleren? Ze hadden al zoveel aan, dat ze zich nauwelijks konden bewegen. Ze liepen als malle, stijve poppen met hun armen een eind van hun lijf, en hun benen in die broeken en kousen en schoenen voelden zo raar en zo zwaar!

Het ontbijt was prettig, zoveel mensen aan tafel, Oma en Tante Toos, Vader, Moeder en de drie kinderen! Klaartje telde dat er zéven mensen waren.

„O, en vanmiddag zijn er nog véél meer,” zei Oma, dan komen Oom Hans en Tante Bertha met het andere Klaartje (dat kindje heette niet zo, omdat ik geen andere naam kan verzinnen, maar omdat Oma Klara heette, en ze allebei naar haar genoemd waren). En Tante Hetty komt met Oom Sjoerd en met Tjitske en Herman. Die blijven hier dan allemaal boterham-eten en kijken bij de kerstboom.

„Vanavond zal ik ze wel tellen,” zei Klaartje, „zo uit mijn hoofd kán ik het niet.”

Die eerste dag in Nederland, die dag vóór Kerstmis, die vlóóg om. Ze waren met de auto naar de stad en ze kochten jassen en dassen en mutsen en grotere schoenen. Ze mochten allerlei kleren meteen aan, maar Paultje huilde, en riep: „Ik is toch zo móci...” Die arme jongen was aan al die zware kleren niet gewend.

Ze reden met de auto langs de drogisterij waar Oom Hans woonde, en in de winkel zagen ze Oom, die ze één voor één optilde. En boven waren Tante en 't kleine Klaartje dat nog in de box zat. Oom Hans kon je heel hoog optillen. „Je bent zo licht als een veertje, man!” zei hij tegen Eddy. En tegen Mammie zei hij, „We zullen die bleekneuzen van jou hier eens lekker opknappen!!!”

Mammie kreeg ook nieuwe kleren en Pappie ook. Je kende hem haast niet meer. Drie dagen geleden liep hij nog met een wit overhemdje aan met korte mouwen, en nu was hij net zo'n meneer als alle andere menenren, met een dikke jas en een nieuwe hoed!

Eén ding was erg prettig van Nederland: je hoefde 's middags tenminste niet naar bed. Alleen Paultje ging even slapen, maar zelfs Pappie en Mammie bleven op.

„Omdat er zoveel te doen is, of rusten jullie in Nederland nooit?” informeerde Eddy. Mammie zei, in Nederland rustte je alleen als je erg moe was.

Het was echt, zoals Tante Toos had voorspeld: 's avonds waren er zoveel mensen! Klaartje probeerde ze te tellen, maar 't wilde niet lukken, ze bleven nooit eens rustig allemaal op hun plaats. Alleen onder het eten. O, wat was dat gezellig aan de lang-uitgeschoven tafel, waar Oma had gedekt met kaarsen op tafel. En toen 't óp was, en Oma met de Tantes alles had opgeborgen en afgewassen, toen gingen opeens zachtjes de suitedeuren naar de zitkamer open, waar het nu ook lekker warm was, omdat daar ook een kachel brandde, en daar straalde de kerstboom met tientallen lichtjes. Oom Sjoerd had een viool, waar hij op speelde, dezelfde kerstliedjes, die al wekenlang ook in alle Surinaamse huizen hadden geklonken door de radio. En ze zongen allemaal mee. Paultje zat bij Vader op schoot en Klaartje was door Oom Hans op de knie genomen. Ze had het eerst wel een beetje vreemd gevonden. Ze kende hem eigenlijk niet. „Nu hebben wij allebei een Klaartje”, zei Oom tegen Tante Bertha.

Oma liet zich door Tante Toos de Bijbel aangeven, en daaruit las zij de kerstgeschiedenis voor. Ja, las ze wel vóór? Ze keek haast niet in de Bijbel. Eddy merkte het best. „Dat komt, omdat ik dat verhaal zó vaak heb gelezen,” zei Oma, „dat ik het bijna wel van buiten ken, lieve jongen!” Mammie vertelde over de kerstavond in Suriname. Over de casuarine, en de kaarsjes, die helemaal slap werden van de warmte, en over de straatmuzikanten die langs de huizen kwamen.

„We hebben voor jullie allen een kleinigheidje meegenomen,” zei Mammie, grote dingen konden niet mee met het vliegtuig, dat begrijpen jullie wel! Pappie haalde het pak op uit de slaapkamer. Voor alle kinderen kwam er toen een mooie, chinese lampion te voorschijn, en voor de beide nichtjes en de neef ook nog elk een Indiaanse spaarpot. (Zo op de manier van een spaarvarken, maar dan van rode klei gebakken, en in de vorm van een krokodil, een schildpad en een varken) Eddy en Klaartje en Paultje hadden er ook elk één, maar die zaten in de grote kist met de verhuizing. Voor Oma was er een gouden speldje, en voor de Tantes allemaal een zilveren, Oom Hans kreeg een lineaal van allerlei verschillende soorten hout, en Oom Sjoerd kreeg zo een briefopener.

Ze waren er erg blij mee. De kinderen mochten van Oma een kaarsje hebben in hun chinese lampion, maar Tante Bertha zei, dat ze hem om 't elektrische lampje wilde doen op Klaartje's eigen kamertje. En toen vonden de Moeders dat allemaal het leukste.

„En voor jullie heb ik óók wat,” zei Oom Hans. En weet je wat er tóen kwam? Dat raad je nóóit...!!! Een vreselijke grote fles vol... levertraan. Stel je voor, dat je dat als kerstcadeautje krijgt!!!

Pappie lachte tranen met tuiten om die malle Oom Hans. En Eddy zat er heel sip naar te kijken. Maar Móes was blij, en ze beloofde Oom dat ze er elke morgen de kinderen een hap van zou geven, omdat zij zo bleek zagen.

„Met een snoepje na,” zei Oom heel ernstig. O, en tóen, tóen kwamen er opeens zakjes met álle lekkere dingen, die er in de drogisterij te krijgen waren, tevoorschijn, alle soorten drop en pepermunt en jujubes. Ja, toen vonden ze Oom Hans tóch wel weer een grappige, aardige Oom.

Het was laat, toen de kinderen eindelijk naar bed gingen. En toen begón toch het Kerstfeest feitelijk pas... Mórgen, dan zouden zij met Oma meegaan naar de Kinderkerk. „Maar ik heb geen witte jurk,” zei Klaartje onder het uitkleden.

„Een witte jurk?” vroeg Tante Toos verbaasd.

„Nee! En dat móet toch immers met Kerstmis?”

„Is dat misschien zo in Suriname?” vroeg Tante. Eddy en Klaartje knikten ijverig. „Hier niet, hoor,” troostte Tante Toos. Hier heb je je jas aan.”

„Een gewóne jas? Geen witte?”

„Een heel gewone . . .”

Zij lagen al onder de dekens. Paultje viste zijn konijn weer op. Hij zoende hem zelfs, maar 't voelde niet leuk, er kwamen haren van in je mond.

De deur van de kamer stond weer open op een kiertje en het licht brandde daar. De kinderen hoorden Oom Sjoerd en Tante Hetty weggaan. Oom Hans en Tante Bertha waren al eerder vertrokken, omdat kleine Klaartje in slaap gevallen was.

Eddy hoorde Oom nog zeggen: „'t Wordt een witte Kerstmis, denk ik”. En hij piekerde er even over door. Hoe kon dat nu, juist zónder witte kleren?

Maar het was toch waar Toen ze wakker werden, zagen ze het. De hele wereld had een witte jas aan, een witte jas voor Kerstfeest. Het was licht in de kamer, door al dat wit daarbuiten.

„Dat is nu sneeuw” zei Vader. En hij nam Klaartje en Eddy mee naar buiten om sneeuwballen te maken, op straat. Het was jammer, dat Oma maar zo'n klein tuintje had, anders had Vader voor Paultje een sneeuwman gemaakt.

Vader en Moeder gingen 's morgens met Oma naar de kerk en Tante Toos bleef bij de kinderen. Eerst had ze het druk met bedden-opmaken en afwassen en koffiezetten. Maar daarna las ze een prachtig kerstverhaal voor. Het was nét uit, toen Oma thuiskwam.

„'t Was zo mooi” zei Eddy.

„En hoe vinden jullie nu zo'n Hollands kerstfeest?” vroeg Vader.

„Grappig,” zei Klaartje, „vreselijk grappig dat je een jas aan moet en geeneens een witte jurk. Ik begrijp best, dat Onze Lieve Heer het laat sneeuwen . . . nu is alles zo schóón met Kerstfeest! En dat moet toch?”

Oma had het gehoord. Ze trok haar naamgenootje naar zich toe. „Ja,” zei ze, „dat móet!”

DORA V. D. MEIDEN-COOLSMA

„God wil het”

Een verhaal voor de oudsten uit de tijd der kruistochten

DOOR R. OOSTRA

Als je de kaart van Frankrijk bekijkt, dan vind je aan de westkust twee grote schiereilanden, die ver in zee uitsteken en die – dat herinner je je wel van de aardrijkskundeles – Bretagne en Normandië heten.

Voorals Normandië heeft in de oorlogsjaren de aandacht van de hele wereld op zich gevestigd, omdat de geallieerde troepen daar landden. Je ouders zullen zich nog levendig herinneren dat we na die invasie van 6 juni 1944 met grote spanning afwachtten of het de Amerikaanse en Engelse troepen lukken zou om van Normandië uit Parijs te bereiken en dan verder heel West-Europa en ook ons land te bevrijden van de Duitse onderdrukking. Je weet nu dat het gelukt is en dat we al weer jaren in een vrij land leven, maar wij ouderen wisten het in de zomer van 1944 nog niet en wachtten met angstig kloppend hart af wat er na die landing in Normandië nu verder zou gebeuren. Vooral de gevechten rondom Caen, de hoofdstad van Beneden-Normandië hielden ons in spanning.

Je ziet dus dat Normandië een zeer belangrijke rol speelde in de laatste oorlog, maar eigenlijk heeft het dat altijd gedaan door de hele geschiedenis heen. Uit opgravingen in die streek weten we dat Normandië al heel vroeg bewoond was. In later dagen, in de tijd van Julius Caesar, woonden er de Keltische Galliërs, die na hun onderwerping (56 v. Chr.) heel veel overnamen van de Romeinse beschaving. Toen eeuwen daarna het Romeinse gezag in betekenis afnam, maakten Germaanse stammen van de gelegenheid gebruik om zich daar te vestigen. Heel wat Normandiërs waren in die tijd al Christenen, maar de invloed van deze Germanen hield de verdere verbreiding van het christendom tegen.

De Franken wisten zich in Normandië te handhaven, maar tussen 800 en 900 begonnen de invallen van de Noormannen, aan welke ruwe klanten Normandië z'n naam te danken heeft.

In 885 was heel Normandië door de woeste krijgers uit het noorden bezet. Karel de Eenvoudige van Frankrijk moest in 911 de Noorman Rollo als leenman erkennen, eerst met de titel van graaf, later met die van hertog en weldra kreeg Rollo ook heel Bretagne in leen onder voorwaarde dat hij met zijn onderhorigen christen zou worden. Bij zijn doop nam hij de naam Robert aan. De christelijke beschaving deed het land snel vooruitgaan, maar de hertogen van Normandië waren niet altijd

zulke echt-christelijke broeders. De vijfde opvolger van Robert de Noorman, werd zelfs Robert de Duivel genoemd en dat klinkt nu niet bepaald als een ere naam!

De zoon van deze Robert de Duivel was Willem de Veroveraar, die in 1066 Engeland veroverde. Willems oudste zoon Robert volgde hem in 1087 op in Normandië, terwijl een jongere zoon Rufus de heerschappij over Engeland kreeg.

Deze Robert van Normandië was een ernstig christen, maar zijn broer Rufus van Engeland dacht meer aan eer en macht en geld dan aan het christelijk geloof.

Zo kwam het dat Robert heel Normandië verpandde aan Rufus om geld te krijgen voor een groot plan waarmee hij Christus wilde dienen. En hiermee begint onze eigenlijke vertelling en 't zal je nu zeker niet verwonderen dat die een aanvang neemt in de oude stad Caen.

De eerste kerstdag van het jaar 1095 was een zeer belangrijke dag in Caen. Een grote massa mensen had zich verzameld in de kathedraal om de hoogmis op het Kerstfeest bij te wonen, maar toen de dienst was afgelopen gingen de mensen niet, zoals gewoonlijk, naar huis doch overal op het plein voor de kerk bleven groepjes ouderen en jongeren staan praten over alles wat zich zo juist in de kerk had afgespeeld. De kinderen hadden 't vooral over de honderden kaarsen, die 't halfdonker van de kathedraal hadden omgetoverd tot een zee van licht en over de prachtige kleren, die de priesters droegen en de zachte muziek van orgel en koor en natuurlijk ook over het oude en altijd weer nieuwe verhaal van Christus' geboorte met de boodschap aan de herders dat er vrede op aarde zou zijn voor alle mensen in wie God welbehagen had.

Maar groter nog dan de belangstelling voor de prachtige hoogmis, was de opwindning van ouderen en jongeren beide, over de toespraak, die Peter, de kluisenaar, aan het eind van de dienst gehouden had.

Het was een vreemde, wat ruwe verschijning, die Peter van Amiens,¹ maar zijn persoon maakte zo'n indruk en de boodschap, die hij bracht, legde zo-zeer beslag op de kerkgangers, dat alle gefluister aan 't begin van zijn toespraak verstomde en allen, jong en oud, luisterden alsof hun leven er van af hing en dat was in zekere zin ook zo.

Peter vertelde hun dat het Heilige Land bezet was door de Saracenen, de Turken en de Arabieren en dat zelfs Bethlehem, de geboorteplaats van Christus in handen was van mensen, die Hem haatten en die degenen, die in Christus geloofden, wreed vervolgden.

David, die ook in Bethlehem geboren was, had indertijd de lammeren van de kudde, die hij als herdersknaap weidde, gered uit de muil van de leeuwen. „Is dan het christendom van onze tijd zó verweekt dat het niet

¹ Uitspraak: Amie-ën.

meer in staat is de geboortestad van onze Heer te ontrukken aan de macht der ongelovigen, zodat de pelgrims er in vrede kunnen vertoeven?" riep hij vol verontwaardiging. „Wie trekt mee ter kruisvaart tegen de Mohammedanen, die een schrikbewind voeren in 't Heilige Land? Bedenk: Deus vult! ¹ God wil het! Wie meldt zich aan? Wie?"

Velen voelden de kracht van die roepstem om God en Zijn kerk te dienen, om zwakken en onderdrukten te bevrijden en om alles op te offeren voor dit grote doel. Hoe kon je hierop eenvoudig „neen" zeggen? Vooral de jonge mannen en de grote jongens voelden hun hart

¹ Uitspraak: „Deus vult" of „Dé-oes woelt".

feller slaan bij de gedachte gehoor te geven aan deze oproep. Er waren er zelfs die op die kerstmorgen, na afloop van de dienst, toen ze samengroepten op het kerkplein al diep in zichzelf wisten: „Ik ga! Deus vult!” Onder dezen was Raymond, die onder z'n kameraden de bijnaam „Le doux”¹ had, dat zoveel betekende als „de goeierd”.

Hij was een grote jongen, flink uit de kluiten gewassen met lichtblond haar. Z'n blauwe ogen hadden iets dromerigs, iets dat z'n vrienden nooit recht begrepen. Hij stond met zijn rug tegen een van de pilaren van 't kerkportaal en zijn ogen starden naar de menigte, maar je kon aan hem zien dat hij geen mens zag.

Een paar van z'n vrienden kwamen op hem toe en een van hen zei: „Vraag Raymond maar. Ik ben er zeker van dat hij gaat. Al zal hij er z'n leven bij moeten verliezen, hij zal de Turk uit het Heilige Land smijten!” Dat dit een beetje plegend werd gezegd kwam vooral doordat Raymond – al wist hij behoorlijk z'n mannetje te staan – toch nooit, zoals anderen, belust was op vechtpartijen en pas terugsloeg als het uit noodweer niet anders kon.

Ze stonden daarom allemaal verstomd, toen hij zei: „Ja, ik ga, Deus vult!” Dit rustige en zekere antwoord hadden ze van hem allerminst verwacht. Ze konden ook moeilijk verstaan, hoe diep Raymond bewogen was door de woorden van Peter van Amiens.

Hoewel het nog een hele tijd duurde voor alles klaar was voor de tocht, kwam Raymond niet terug op z'n besluit en toen Robert, de hertog van Normandië tenslotte optrok naar het oosten, als aanvoerder van een der kruislegers, behoorden Raymond en enkele van zijn vrienden tot zijn manschappen.

De lange en zware tocht, de aanvallen en de belegering van Nicéa en Antiochië, alles wat de mannen onderweg zagen en wat ze meemaakten in 't ruwe soldatenleven, deed meer denken aan het werk van de duivel dan aan de wil van God.

Toch twijfelde Raymond niet aan het grote doel en was hij zeker van een goed einde. Hij beschouwde al die ellende van het ogenblik en ook alle onrecht en wreedheid, door de kruisvaarders begaan, als een voorlopig kwaad, dat zich ten goede zou keren als 't doel bereikt was, dat doel dat immers in Gods wil besloten lag?

Antiochië viel in juni 1098 en de kruisvaarders hadden daarna nog maanden nodig om zich voor te bereiden voor verdere aanvallen. Raymond was verbonden aan een voorpost ten zuiden van de stad. Op een donkere avond in 't eind van dat jaar, toen een van zijn kameraden op wacht stond, lag Raymond in z'n tent, maar hij kon niet slapen door een vreemd gevoel dat er iets op een of andere wijze niet in orde was. Hij

¹ Uitspraak: Le doe.

stond op, ging op onderzoek uit en vond zijn kameraad in diepe slaap op zijn post, terwijl een groepje vijanden naderbij sloop om hem onder schot te nemen.

Raymond sloeg onmiddellijk alarm en verlostte zo zijn vriend van een zekere dood. Maar bij de schermutseling met de vijandelijke soldaten, die nu volgde, werd hij afgesneden van zijn eigen mensen, en – overdekt met wonden – gevangen weggevoerd.

Tot zijn verwondering en grote opluchting werd hij niet meteen ter dood gebracht, maar zwaar geboeid op een paard gebonden en meegevoerd door een paar mannen, die zuidwaarts trokken.

Nu begon voor Raymond een ontzettend pijnlijke en vermoeiende tocht. Ze trokken van plaats tot plaats en bleven soms een week of langer in een wat groter dorp of in een kleine stad.

Een van deze halteplaatsen lag aan een groot meer, omgeven door heuvels, die er nu, in de droge zomermaanden, verschroeid uitzagen. „Dit is het meer van Galilea”, vertelde zijn bewaker hem en al liet een van zijn wonden, die maar niet genezen wou, hem geen ogenblik zonder pijn en al was hij uitgeput door de lange tocht, toch voelde Raymond zijn hart van blijdschap slaan. Vanaf het platte dak van het huis waar hij bewaakt werd, kon hij ver over 't water zien en dromen van de dagen toen Jezus zelf daar aan de oever wandelde. Ver in 't noorden rees de met sneeuw bedekte top van een hoge berg voor hem op en schitterde tegen het blauw van de lucht.

„Wat is dat voor een berg?” vroeg Raymond aan de oude Arabier, die hem bewaakte. „Dat is de Hermon”, zei de oude man. Een grote vrede daalde neer in 't hart van de gevangene: „Ik hef mijn ogen op naar de bergen”, zei hij zacht. „Deus vult!”

Spoedig daarna trokken ze verder naar 't zuiden, langs Sichem en door de heuvels van Judea, tot ze op de vierde dag de top van een hoogte bereikten, die een ver uitzicht bood.

„Zie”, riepen de bewakers elkaar toe, terwijl ze met hun staf over de vlakte naar de heuvels in de verte wezen, „zie Jeruzalem!” Raymond haalde diep adem. Daar, omgeven van hoge muren en torens, rees Jeruzalem voor hem op, de stad waar hij, zó lang geleden, voor op weg was gegaan om die te bevrijden.

Ze gingen de stad niet binnen, maar sloegen hun tenten op dicht bij de muren. Een karavaan trok vlak langs hen heen en zijn bewakers spraken een der kameeldrijvers aan, om nieuws van hem te horen. Wat deze vertelde scheen hun niet te bevallen, dat merkte Raymond duidelijk genoeg en hij begreep wel dat ze hem van nu af aan strenger zouden bewaken.

Gedurende de laatste dagen waren de eerste zware regens begonnen te vallen, zodat de weg hier en daar bijna onbegaanbaar was. Toch was

't voor Raymond een verkwikking na al die hitte. Met een pijnlijke beweging zocht hij de tentopening en even later stond hij buiten en genoot van de heldere sterrenhemel en van de geur der doorweekte grond. Ineens drongen de nijldige woorden van een der bewakers tot hem door. Ze zaten samen in één tent en hadden blijkbaar ruzie. „We weten nu dus zeker dat die christenhonden oprukken naar het zuiden. Wat voor zin heeft het dan die gevangene nog langer mee te zeulen. Als we hem hier doodslaan, zijn we van hem af.”

„De wond van die kerel heelt nooit weer zo goed dat hij als slaaf nog voldoende waarde heeft, vooral als je bedenkt hoe weinig je de laatste tijd krijgt voor een gevangene, die goed kan werken”, zei de andere.

Maar de oude man, die met hem gesproken had bij 't meer van Galiléa en die met hen meegereisd was naar 't zuiden, zei zacht: „Laat mij hem dan houden. Ik kan niet meer vechten en ik zou jullie alleen maar tot last zijn als ik – nu het nieuws weinig goeds voorspelt – langer met jullie mee trek. Trouwens de stad waar mijn familie woont is nu niet ver meer af. Ik kan hem voor jullie bewaren en als jullie terugkomen, kunnen jullie hem nog altijd weer meenemen.”

Na heel wat heen en weer praten werd het voorstel van de oude man aanvaard en Raymond, die heel stil weer in zijn tent geslopen was en zich hield alsof hij sliep, ademde lichter toen hij wist hoe het afgelopen was. „God wil het”, zei hij zacht.

De volgende morgen al heel vroeg riep de oude Arabier Raymond en liet hem achter zich op zijn paard klimmen. Toen ze het kamp verlieten, keken de anderen hen vijandig na en Raymond hoorde een van hen zeggen: „Die oude dwaas is een vriend van de ongelovige christenhonden, wat ik je zeg!”

Raymond was er zeker van dat de Arabier zijn leven op 't spel zette door hem te helpen en hij voelde een warme dankbaarheid in zich opkomen.

Toen ze uit 't gezicht waren huiverde Raymond, want er woei een kille wind, die nog meer storm en regen voorspelde. „Ik dacht dat Palestina een erg warm land was”, zei hij. „Dit is de tijd van 't jaar dat de vroege regens komen en dan is de wind vaak koud”, antwoordde de Arabier. „Maar beneden in 't Jordaandal zal 't vandaag gloeiend heet zijn, terwijl de Hermon in 't noorden rustig z'n sneeuwmuts ophoudt.”

„Ik denk dat 't ook koud en guur was, toen Jezus geboren werd”, zei Raymond en op verzoek van de oude man vertelde hij hem het bekende geboorteverhaal van de herders bij hun kampvuur en van de boodschap van vrede op aarde, die de engel bracht.

Toen ze aankwamen in 't stadje waar ze heen reisden, was 't donker en Raymond had hevige koortsen van pijn en vermoeidheid. Die nacht ijelde hij en sprak wartaal, maar tegen de morgen richtte hij zich op en

riep: „Luister! ze zingen! Ze zingen: Ere zij God en vrede onder de mensen van Zijn welbehagen!” Toen viel hij met een zucht terug op zijn matras en zei teleurgesteld: „Ik dacht dat ik in Bethlehem was!”

Toch voelde hij zich die morgen veel beter. Hij vertelde zijn droom aan de oude man en voegde er aan toe: „Misschien kwam dat doordat ik gister telkens aan Bethlehem gedacht heb, want vandaag is het de dag van Zijn geboorte. De Arabier schoof het gordijn van het half-open balkon waar Raymond lag, terzijde en hielp hem op te staan. Nu zagen ze uit over de platte daken van een oosters stadje. Overal waren tegen de hellingen van de heuvels huizen gebouwd, die overgoten werden door het morgenlicht.

„Dit is Beit-Lahm”, zei de oude man, „de stad van David en van de profet Jezus, bij wiens geboorte de engelen zongen. Jullie noemt het Bethlehem; dat is hetzelfde.”

„Het is wáár, wat de engelen zongen en wat zij aan de herders in Efrata's velden boodschapten”, zei Raymond en hij keek zijn vriend glimlachend aan. „Er is vrede en God heeft een welbehagen in ons. Het is niet een droom. De vrede is in uw hart en in het mijne. Deus vult, God wil het!”

In de tijd, die nu aanbrak, werd Raymond zich dit nog sterker bewust. Het voorjaar ging voorbij en tegen de zomer stroomden de legers van de kruisvaarders Jeruzalem binnen.

De stad viel in de maand juli in de handen der christenen en Raymond begreep dat Bethlehem nu ook onvermijdelijk door de kruisvaarders zou worden bezet. Misschien zouden vele van zijn nieuwe mohammedaanse vrienden sterven bij de verdediging van hun stad. Hij vond die gedachte ontzettend. Met veel moeite lukte het hem een brief door te geven aan hertog Robert van Normandië. „Spaar Bethlehem!” schreef hij, terwille van het Heilig Kind, wiens geboortestad het is en terwille van hen, die mij hier als vrienden hebben verpleegd en behandeld. Laten de vrede en Gods welbehagen in mensen hier het laatste woord hebben.”

Hoe het werkelijk zo gebeurde, kunnen we ons in die tijd van ruwheid en geweld nauwelijks voorstellen, maar de geschiedenis vermeldt dat, terwijl de hele omtrek werd leeggeplunderd door de kruisvaarders, alleen Bethlehem ongedeerd bleef staan op zijn terrasvormige heuvels. „Insh-allah”, zei de oude Arabier en begroette de opgaande zon. „Het is vrede!” „Deus vult”, beaamde Raymond „vrede voor allen, die leven onder Gods welbehagen.”

(Gedeeltelijk naar gegevens uit het Engels van W. S. Whimster.)

Kerstwedstrijd

I. Schrijf de namen van alle mensen, die in het bijbelse kerstverhaal voorkomen onder elkaar, en schrijf achter elke naam, hoe je die persoon vindt, bijv.:

Keizer Augustus - flink, handig.

Jozef - enz.

Wie het 't beste en het netste doet, krijgt een prijs.

Denk er aan: je mag hierbij niet geholpen worden!

Inzenden vóór 15 januari naar Tante Coos, Molenweg 10, Baarn. Vergeet niet, je naam, adres en leeftijd op te geven.

II. *Wedstrijd voor 't hele gezin.*

Hier mogen nu ook vader en moeder, en oudere broers of zusjes aan meedoen!

Vertel ieder om de beurt een stuk van een verhaal, dat je nog nooit eerder hebt gehoord of gelezen, maar dat je onder 't vertellen, zo maar, bedenkt.

Schrijf dat verhaaltje dan in z'n geheel op en stuur het vóór 15 januari naar Tante Coos, Molenweg 10, Baarn. Vergeet niet, er onder te schrijven, wie dit verhaal samen hebben gemaakt, en schrijf er de leeftijd van de kinderen bij (en natuurlijk 't adres) want het gezin, dat het aardigste, mooiste of grappigste verhaal heeft bedacht, krijgt een boek met voorlees-verhalen voor Kerstmis, Pasen of Pinksteren toegestuurd!

Raadsels

I. Uit welke vier letters kun je de volgende woorden maken:

1e. een ander woord voor grote steen.

2e. een ander woord voor dik touw.

3e. een ander woord voor graan, van zijn korrels ontdaan.

II. Vul de volgende woorden en letters in; de beginletters vormen, van boven naar beneden gelezen, de naam van een stad in Judea, en de eindletters, van boven naar beneden gelezen een stad daar dicht in de buurt.

× × × × × tweelingbroer uit het Oude Testament.

× × × × × een geschenk van de Nijl.

× × × × × deze vier letters vormen samen de naam van de overgrootmoeder van koning David.

× × × × × voorwerp, dat een zitplaats biedt.

× × × × × woonplaats der mensen.

× × × × × het geluid, dat Sara maakte, toen ze hoorde, dat ze een zoon zou krijgen.

× × × × × het aantal van de wijzen uit het oosten.

× × × × × de zuster van Mozes.

Ook deze raadsels mag je vóór 15 januari inzenden naar Tante Coos, Molenweg 10, Baarn.

Bij de kleurplaat

Kleur de plaat op blz. 31 zo mooi mogelijk, knip hem dan langs de stippellijn uit dit kerstboek, schrijf op de achterkant *in een hoekje met inkt* je naam, adres en leeftijd en stuur hem dan vóór 15 januari naar Tante Coos, Molenweg 10, Baarn.

